

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан географічного факультету

Мирослав ЗАЯЧУК

« 12 » *серпня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

РЕГІОНАЛЬНА ПРИРОДНИЧА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

вибіркова

Освітньо-професійна програма «Регіональний розвиток і просторове планування»

Спеціальність 106 «Географія»

Галузь знань 10 «Природничі науки»

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Географічний факультет

Мова навчання українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «РЕГІОНАЛЬНА ПРИРОДНИЧА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування», спеціальність 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки», затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 3 від «28» лютого 2022 р.).

Розробник: Заблотовська Н.В., доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

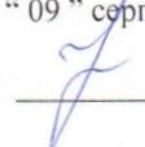
Викладач: Заблотовська Н.В., доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Погоджено з гарантом ОП «Регіональний розвиток і просторове планування»

Гарант освітньої програми Мирослав ЗАЯЧУК

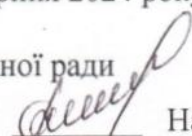
Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики

Протокол № 13 від “ 09 ” серпня 2024 року

Завідувач кафедри Іван КОСТАЩУК

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету

Протокол № 1 від “ 12 ” серпня 2024 року

Голова навчально-методичної ради
географічного факультету Наталя АНДРУСЯК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Регіональна природнича географія України» спрямована на закріплення теоретичних знань в галузі природничої географії, з метою формування комплексних навиків опанування в регіональному вимірі методів виділення, оцінки й вирішення ключових проблем територіального змісту (забезпечення природними ресурсами і регіональне раціональне природокористування, спеціалізація і тип господарювання, демографічний й соціальний стан та ін.) на підґрунті загальнотеоретичних географічних знань.

Мета навчальної дисципліни

Мета курсу «Регіональна природнича географія України» – формування у майбутніх фахівців географів, Менеджерів-управителів регіонального розвитку та просторового планування, умінь та навичок управління регіональним розвитком та розміщення продуктивних сил, необхідних для виявлення та аналізу основних ключових географічних особливостей і проблем території регіонального рівня на підґрунті загальногеографічної теорії.

Завдання вивчення дисципліни

- створення комплексного системного уявлення про регіон на основі встановлення причинно-наслідкових зв'язків між компонентами природного середовища й діяльністю людини;
- формування комплексного географічного образу території регіонального масштабу;
- організація практичних колективних видів робіт для розвитку пізнавальної, творчої, дослідницької, пошукової активності, тощо;
- опанування в регіональному вимірі методів виділення, оцінки й вирішення ключових проблем територіального змісту (забезпечення природними ресурсами і регіональне раціональне природокористування, спеціалізація і тип господарювання, демографічний й соціальний стан та ін.) на підґрунті загальнотеоретичних географічних знань.

Пререквізити: Курс є комплексним, інтегрує у собі базові знання, вміння і навички з багатьох інших географічних курсів і дисциплін, ґрунтується на теоретичних і практичних знаннях, здобутих студентами під час вивчення фізико- та суспільно-географічних дисциплін. Пов'язаний із курсами «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування», «Геоecологія урбанізованих територій України та раціональне природокористування», «Сучасні концепції регіонального розвитку та раціонального природокористування».

Компетенції, якими має оволодіти студент в процесі вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі загальні компетентності, як:

ЗК 4. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел. Навички використання сучасних інформаційних технологій, картографічних та статистичних джерел інформації при планування розвитку регіонів

ЗК 6. Здатність приймати ґрунтовні рішення та застосовувати знання на практиці.

Фахові компетентності:

ФК 2. Розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній, педагогічній діяльності;

ФК 3. Здатність до наукового аналізу, в тому числі у міжнародному контексті, сучасних проблем та особливостей взаємодії природи і суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, регіонального розвитку і просторового планування для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку

ФК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку

ФК 10. Здатність застосовувати уміння роботи з картографічними та статистичними базами даних, збору, узагальнення та обробки статистичної інформації та її графічної візуалізації у регіональних географічних дослідженнях

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації

ПРН 4. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах

ПРН 8. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки

ПРН 11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму

ПРН 14. Проводити фахову оцінку головним закономірностям глобальних проблем сучасності, глобалізації, глобалістики та їх вимог на регіональному та локальному рівнях через призму сталого розвитку

ПРН 16. Дотримуватися морально-етичних аспектів досліджень, академічної доброчесності, професійного кодексу поведінки.

Опис змісту робочої програми навчальної дисципліни

Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни: Регіональна природнича географія України											
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	4	120	15	-	15	-	90	-	залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	сем	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Теоретико-методологічні основи регіональної природничої географії України					
Тема 1. <i>Природнича географія як наука. Розвиток комплексних досліджень природи України</i>	19	2		2		15
- Регіональна природнича географія як наука - Об'єкт та предмет дослідження. - Напрямки дослідження природничої географії регіонів. - Теорії та підходи вивчення . - Розвиток комплексних досліджень природи України.						
Тема 2. <i>Основні етапи розвитку оцінного напрямку суспільно-географічних досліджень та картографування природних ресурсів в Україні</i>	19	2		2		15
- Тематична картографія як передумова розвитку регіональних природничих досліджень. - Оцінний напрям тематичного картографування - Розвиток ресурсного та оцінного напрямів тематичного картографування у незалежній Україні						
Тема 3. <i>Суспільно-географічні основи дослідження та оцінки природно-ресурсного потенціалу фізико-географічних регіонів</i>	14	2		2		10

- Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів як об'єкт та предмет суспільно-географічної та картографічної оцінки. - Основні напрями, рівні, види та завдання суспільно-географічної та картографічної оцінки ПРП фізико-географічних регіонів. - Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів України					
Тема 4. <i>Природно-господарська характеристика природних зон України.</i> - Зона мішаних хвойно-широколистяних лісів. - Лісостепова зона. - Степова зона. - Українські Карпати . - Кримські гори	9	2	2		5
Разом за ЗМ1	61	8	8		45
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 Природно-ресурсний потенціал регіонів України					
Тема 5. <i>Планування територій регіонів</i> - Геопланування – сучасний напрям географії. - Цільові настанови геопланування регіонів. - Методичні засади геопланування регіонів. - Генеральна схема планування території України	21	3	3		15
Тема 6. <i>Природно-ресурсний потенціал як чинник регіональної політики і складова соціально-економічного розвитку регіонів.</i> - ПРП регіонів України - Науково-методичні засади оцінки природно-ресурсного потенціалу як основи соціально-економічного розвитку регіону. - Методика обчислення ПРП адміністративних та природних регіонів	19	2	2		15
Тема 7. <i>Демографічна ємність території</i> - Поняття демографічної ємності території у суспільно – географічних дослідженнях. - Наукові підходи до вивчення демографічної ємності. - Методика розрахунків демографічної ємності території.	19	2	2		15
Разом за ЗМ 2	59	7	7		45
Усього годин	120	15	15	-	90

Семінарських занять

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
	модуль 1	8
1.	Ландшафтно-географічне значення розмірів, конфігурації, кордонів території України та її АТО.	2
2.	Схеми ландшафтного районування території України	2
3.	Сучасні процеси та тенденції змін ландшафтів України	2
4.	Значення ПРП у розвитку АТО	2
	модуль 2	7
5.	Географічний підхід до реформування одиниць адміністративно -територіального устрою.	3
6.	Порядок здійснення державного контролю за станом природних об'єктів, природних ресурсів та природних комплексів.	2
7.	Система моніторингу стану навколишнього природного середовища України.	2
	разом за курс	15

Самостійна робота студента

№	Завдання для самостійної роботи	Кількість годин
1	Досвід регіональних природничих досліджень	15
2	Зарубіжні наукові школи регіональної природничої географії	15
3	Особливості сучасних методик регіональних досліджень	10
4	ПРП як передумова і наслідок господарського розвитку країн та регіонів	5
5	Регіональна природнича географія у системі суміжних категорій	7
6	Регіональний підхід до визначення потенціалу природних умов та ресурсів	8
7	Методика оцінки ПРП в регіонах України	10
8	Розвиток географічних поглядів регіональні дослідження України	7
9	Багатогранність природничо-географічних досліджень специфіка їх результатів в Україні	7

10	Урбанізованість регіонів України: оцінка за характеристиками природних умов та ресурсів	6
		90

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни

Контроль засвоєння лекційного і самостійного опрацювання теоретичного матеріалу здійснюється на основі модульного (письмового) фронтального опитування, в тому числі – тестування. Контроль засвоєння знань та набуття вмінь і навичок при виконанні семінарських завдань здійснюється шляхом їх поточної перевірки. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Модульний контроль проводиться у вигляді тестування / письмового опитування (за вибором здобувачів освіти). Форма підсумкового контролю (залік) полягає в оцінюванні засвоєння здобуваачами освіти навчального матеріалу на підставі усних відповідей на підсумковому модулі та результатів виконання практичного питання білету.

Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни.

1. Природнича географія як наука.
2. Регіональна природнича географія як наука.
3. Об'єкт та предмет дослідження.
4. Напрямки дослідження природничої географії регіонів.
5. Теорії та підходи вивчення .
6. Аналіз комплексних регіональних досліджень
7. Етап початкового пізнання природи (40-35 тис. років тому - IV ст. до н.е.).
8. Описовий етап (V ст. до н.е. - середина XVIII ст.).
9. Етап наукових пошуків (XIX - початок XX ст..).
10. Тематична картографія як передумова розвитку регіональних природничих досліджень.
11. Оцінний напрям тематичного картографування.
12. Розвиток ресурсного та оцінного напрямів тематичного картографування у незалежній Україні
13. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів як об'єкт та предмет суспільно-географічної та картографічної оцінки.
14. Основні напрями, рівні, види та завдання суспільно-географічної та картографічної оцінки ПРП фізико-географічних регіонів.
15. Природно-ресурсний потенціал фізико-географічних регіонів України
16. Суть фізико-географічного районування.
17. Наукові підходи до визначення фізико географічних районів.

18. Його наукове і практичне значення.
19. . Зона мішаних хвойно-широколистяних лісів.
20. Лісостепова зона.
21. Степова зона.
22. Українські Карпати .
23. Кримські гори.
24. Геопланування – сучасний напрям географії.
25. Цільові настанови геопланування регіонів.
26. Методичні засади геопланування регіонів.
27. Генеральна схема планування території України
28. ПРП регіонів України.
29. Науково-методичні засади оцінки природно-ресурсного потенціалу як основи соціально-економічного розвитку регіону.
30. Методика обчислення ПРП адміністративних та природних регіонів.
31. Біосферний потенціал регіонів.
32. Природно-ландшафтний потенціал території.
33. Облік та оцінка біосферних ресурсів.
34. Ландшафтні комплекси та методика їх дослідження
35. Земельні ресурси регіонів.
36. Земельні ресурси як основа ПРП регіону.
37. Регіональні відмінності у землезабезпеченості .
38. Основні категорії земельних угідь.
39. Нормативи оптимального співвідношення у землекористування.
40. Територія як універсальний географічний ресурс.
41. Поняття та функції категорії територія.
42. Характеристика територіального потенціалу.
43. Критерії для визначення галузевої та інтегральної ємкості території .
44. Рівень господарського освоєння території.
45. Демографічна ємкість території .
46. Поняття демографічної ємності території у суспільно – географічних дослідженнях.
47. Наукові підходи до вивчення демографічної ємності.
48. Методика розрахунків демографічної ємності території.
49. Потенціал географічного положення регіонів.
50. Поняття географічного положення.
51. Наукові підходи до оцінки ТГП, ФГП, СГП.
52. Поняття Єврорегіон

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни (до 100 балів) є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності

(виконання практичних завдань, перевірка знань теоретичного блоку, в т.ч. самостійної роботи) та підсумковий контроль (залік). Максимальну кількість балів, яку може отримати студент до заліку у сумі становить 60 балів (модуль 1 – 30 балів (15 за теоретичний блок, та 15 – за практичний), модуль 2 – 30 балів (15 за теоретичний блок, та 15 – за практичний), 40 балів відводиться на контрольний модуль.

Підсумкова оцінка виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно шкали оцінювання. При цьому в заліковій відомості зазначається сумарна кількість набраних балів, оцінка за шкалою ECTS і оцінка за національною шкалою. Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати залік і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати залік з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання заліку. **РІШЕННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАВДАНЬ, ВІДПОВІДНО НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ СИСТЕМИ, ЗДОБУВАЧ ОСВІТИ ПРИЙМАЄ САМ. АЛЕ ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬ-КОНТРОЛЬ ЗДАЄТЬСЯ ОБОВ'ЯЗКОВО.**

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивчення навчальної дисципліни – участь у неформальній/інформальній освіті

Якщо здобувач освіти отримав знання окрім формальної освіти у неформальній/інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно положення «Про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» та рішення кафедри.

Неформальна освіта за темами курсу. Форми неформальної освіти: очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, семінари, конференції, вебінари). Допускається зарахування практичних занять, навчальних елементів та отримання додаткових балів при наявності сертифіката (свідоцтва, тощо) отриманого здобувачем у неформальній освіті (курси, тренінги) з вивчення тем охоплених змістовим наповнення курсу. Таким чином, за умови проходження навчальних тренінгів, в рамках неформальної освіти, на платформах: Prometheus, EdEra, та інших фахових платформах виконання всіх завдань та отримання сертифікату, студент може отримати додатково 5 балів до підсумкової оцінки по освітній компоненті «Природнича географія України». (Оцінювання 0,5 бала за 1 год. навчання за курсом, що відповідає тематиці навчальної дисципліни).

Критерії оцінювання результатів навчання на підсумковому контролі

Підсумкова оцінка, як показник результатів вивчення навчальної дисципліни, складається із сумарної кількості балів за поточне оцінювання – **60 балів** та підсумкового модуль – контролю (екзамен) – **40 балів**, за **100-бальною університетською шкалою.**

А 90 – 100 балів - Знання предмету глибокі і міцні, виходять за межі програми,

підручників і навчальних посібників та носять науковий та інноваційний характер. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами природничих досліджень. Розуміє важливість вивчення природних умов та ресурсів для розвитку та планування громад та територій. Наводить приклади, пропонує перспективні шляхи використання.

В 80 – 89 балів Знання предмету глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників і навчальних посібників. Студент вільно володіє понятійно-термінологічним апаратом, методологічними основами. Орієнтується в особливостях природокористування. Пояснює важливість та особливості вивчення природних умов та ресурсів для розвитку та планування громад та територій

С 70 – 79 балів Знання предмету достатньо глибокі і повні, перебувають у межах навчальних програм, підручників і навчальних посібників. Студент володіє понятійно-термінологічним апаратом. При запропонованих вихідних даних може підібрати оптимальні шляхи використання природних умов та ресурсів важливість для розвитку та планування громад та територій.

Д 60 – 69 балів. Знання предмету перебувають в межах навчальних програм. Студент орієнтується в понятійно-термінологічному апараті. Розуміється в змісті стратегій розвитку та СЕО громад

Е 50 – 59 балів Знання, завчені з підручника, висвітлюються за допомогою конспекту. Студент самостійно використовує знання переважно у завчених умовах і ситуаціях, на нові види діяльності вони переносяться за допомогою викладача.

FX 35-49 балів Студент не володіє основами знань з курсу, не може чітко пояснити основних понять, категорій, не виконав семінарських завдань. Робить спроби за допомогою викладача аналізувати природні умови та ресурси громади.

F 0-34 бали Основи курсу студентом не освоєні, семінарські і самостійні завдання не виконані, знання не продемонстровані.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Методи та освітні технології навчання

Для формування освітніх компетентностей та програмних результатів при викладанні даної навчальної дисципліни застосовуються наступні методи та освітні технології:

- словесні методи: бесіда, пояснення, робота з електронними ресурсами;
- наочні методи: демонстрація відео, презентації, періодичні видання, книги;
- дискусія на практичних заняттях під час обговорення проблемних питань;
- самостійна робота.
- електронне та інтерактивне онлайн-навчання (курси, семінари, круглі столи, вебінари)
- методи стимулювання пізнавального інтересу: дискусії, тренінги.

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (як викладача так і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Питання плагіату та академічної доброчесності регламентуються ЗУ «Про вищу освіту» та локально-правовими актами ЗВО: [Правила академічної доброчесності у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view) https://drive.google.com/file/d/1EzBsehQERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view, [Положення про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича](https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view) https://drive.google.com/file/d/16eJk4gKG5oJII2ot4UeSq2_BSGadrPl_/view та Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича https://drive.google.com/file/d/1CB4AIMVXSAYkF_CepI-k98GPc9E8KznQ/view

Здобувачі вищої освіти зобов'язані виконувати положення принципів академічної доброчесності: виконувати всі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб; не допускати списування під час проведення контрольних заходів (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв); надавати для оцінювання лише результати власної роботи; не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів; не публікувати і не розповсюджувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Denysyk, G., Stefankov, L., & Chyzh, O. (2018). Фізична чи природнича географія України?. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*, (28), 26-33.
2. Грицай, Н. Б. (2023). Природнича освіта в Україні: реалії та перспективи. *Природнича освіта та наука*, (1), 5-10.
3. Денисик, Г. І., Стефанков, Л. І., Чиж, О. П., & Денисик, Б. Г. (2020). Природнича географія України: структура, можливості пізнання, переваги.

4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021- 2027 роки та план заходів з її реалізації URL : <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-2021-2027-roki-ta-plan-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi>
5. Дороніна, Т. О., & Ахматова, Н. О. (2024). Природнича освіта у сучасному світі: європейський досвід та українські реалії.
6. Заблотовська Н.В., Данілова О.М., Білоус Ю.П., Осташек П. Д. Формування екомережі локального рівня на прикладі проектування екомережі Вижицького району Чернівецької області. Український журнал природничих наук. 2023. № 6. С. 113-124.
7. Марушевський Г.Б. Стратегічна екологічна оцінка: навчальний посібник. Київ: К.І.С., 2014. 88 с. URL : https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2015/Marushevskiy_2014_88.pdf
8. Михайленко, В. П. (2018, August). Природнича географія як тренд в освіті для сталого розвитку в Україні. In *The 4th International youth conference «Perspectives of science and education»* (pp. 364-375).
9. Міхелі С.В. Українське ландшафтознавство: витoki, становлення, сучасний стан. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2014. – 416 с.
10. Про цілі сталого розвитку України на період до 2030 р. : Указ Президента України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019>
11. Рекомендації щодо включення кліматичних питань до документів державного планування Міністерства енергетики та захисту довкілля України» № 26/1.4-3-5650 від 03.03.2020 р.
12. Розбудова спроможності до економічно обґрунтованого планування розвитку областей і міст України» (Проект РЕОП). URL : <https://city-adm.lviv.ua/lmr/business/403-upravlinnia/upravlinna-jekonomiki/projekti/1521-geop>
13. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України. – Львів: Світ, 1993. – 240 с.
14. Рудько Г.І. Макроекологія України. / Г.І. Рудько, О. І. Бондар. – Київ-Чернівці: Букрек, Наук. думка, 2020. – 520 с.

Додаткова література

1. Денисик Г. І. Основні етапи розвитку географії в Україні / Г. І. Денисик // Географія з основами економіки в школі. - Київ. 1998 - № 1. - С. 3-12 ; №3. - С. 9-14.
2. Жупанський Я. І. Головні етапи розвитку географії в Україні / Я. І. Жупанський // Тези доповідей УІ з'їзду Українського географічного товариства - К., 1995. - С. 10-11
3. Жупанський Я.І. Історія розвитку географії в Україні / Я. І. Жупанський. - Львів: Світ, 1997. - 264 с.
4. Комплексна програма з охорони навколишнього природного середовища «Екологія» у Чернівецькій області на 2022 – 2026 роки URL : https://oblrada.cv.ua/document/regional_program/

5. Михайленко, В. П. (2018, August). Природнича географія як тренд в освіті для сталого розвитку в Україні. In *The 4th International youth conference «Perspectives of science and education»* (pp. 364-375).
6. Міхелі С. В. Дослідження антропогенних змін ландшафтів в Україні: концептуальні засади, центри розвитку, результати / С. В. Міхелі // Наукові записки Вінницького педуніверситету. Серія : Географія. - 2013. - Вип. 25. - С. 12-19.
7. Стратегічна екологічна оцінка комплексного плану: Практичний посібник. URL : https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/819/SEO_ready.pdf
8. Стратегічна екологічна оцінка: завдання та сфери застосування. URL : https://eco.kiev.ua/poslугy/strateg%D1%96chna_ekolog%D1%96chna_ocz%D1%96nka/
9. Стратегія розвитку Чернівецької області 2027. URL : <https://bukoda.gov.ua/documents/strategiya-rovzitku-oblasti>
10. Стратегія сталого розвитку України до 2030. URL : <https://www.undp.org/uk/ukraine/publications>
11. Участь громадськості в процесі прийняття документів державного планування з питань, що стосуються довкілля (посібник) / Є. Алексєєва, О. Кравченко, О. Мелень-Забрамна, С. Шутяк. Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт». 2017. 72 с. URL : http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2017/10/EPL_Uchast_putannya_dovkilliya.pdf
12. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Львів : Видавництво «Компанія «Манускрипт»» 2019. 128 с.
13. Шутяк С. Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник). Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт»» .2017. 28 с. URL : http://epl.org.ua/wpcontent/uploads/2018/03/EPL_CEO_posibnuk_Net.pdf

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національний атлас України (електронна версія) - <https://atlas.igu.org.ua/>